

[0456] OER FRYSK WURK, TA TO SKRIUWEN OAN FEIKE VAN DER PLOEG, SIMON STIJL EN MULK OAN C.L. VAN BEYMA

Oer Van der Ploeg syn skriuwerswurksumheden is in bytsje bikend oant nou ta, en fan syn Frysktalich wurk binammen is oars neat mei wissichheit op syn namme to setten as *Mayke Jakkelis*, dêr't J.H. Halbertsma him de auteur fan neamt¹. Eekhoff skreau him fierders ta *De Burkerij*², en dat docht Wumkes ek, dy't dêroan tafoeget *Oranje Zyllers Lied* en *Oon en For Dy Boeten-Postmer* (beide to finen yn: Mayke Jakkelis, útj. W.L. Brandsma, Boalsert 1951, Magnusrige 5, 45-51), *De Tankbre Boere Zoon* (Estrik XXII, 161-182) en *Het jonge lieuws boosk*³. Smit wol ha dat *De kikkerts*, *De leste schaef*, *De sprinkhoanne*, *De aademan* en *Ien zeldzem forfal* fan him binne, en slút útdruklik de *Ney-redin* út⁴. Miedema⁵ en Brouwer⁶ achtsje it wol útsletten dat hy de skriuwer is fan *De Burkerij*. Oant nou ta waard der net op wiisd dat *Twa miggen* (Estrik XXII, 126-128) sûnder mis fan him is (sj. it Neiskrift by dizze bydrage). Forliking mei oantekeningen fan syn hân yn it stedsarchyf to Dokkum wiist sels út dat dat hânskrift in autograef wêze moat⁷. Yn it folgjende wol ik bisykje oannimlik to meitsjen dat ek oar Frysk wurk him taskreaun wurde moat.

Nou 't wy witte dat hy *Mayke Jakkelis* (útj. W.L. Brandsma as Magnus-rige 5, sj. de siden 18-26) skepen hat, leit it foar de hân dat ek it oare Frysk yn deselde almenak fan him is, ynklusyf de *Ney-redin*. It pseudonym 'ien Boere Soon' fan *Tajift* (Estrik XXII, 148-154) leit forbân mei *De Burkerij*, dat krektengelyk by elkoar brocht is troch in boeresoan, en mei *De Tankbre Boere Zoon*. Omt Mayke Jakkelis to Hallum wenne, hat it alle eigenskip dat it Frysk yn de 'Twaa Oprieuchte Frieske Boere Hallumer Almenakken' ek fan Van der Ploeg is. Ien dêrfan is biwarre bleaun, en op it titelblêd dêrfan stiet 'Door Maayke Jakkelis'⁸. Dat bitsjut dat neist de *Forreden* en *De Oprieugte Wierheid*, (beide to finen yn Mayke Jakkelis, útj. W.L. Brandsma, Boalsert 1951, Magnus-rige 5, 27-39) ek *Het jonge lieuws boosk* (Estrik XXII, 188-210) syn wurk is. Op 'e efterkant fan de neamde almenak adfortearret de útjower fan al dat wurk, Seydel - dy iene útjower wiist ek yn 'e rjochting fan ien auteur -, mei ien (of mear) almenakken mei de allernieuwste liedjes, waar on[d]er eenige in 't Fries Boers', dêr t grif mei bidoeld binne *De Vryjaasje* (Estrik XXIII, 65-66), *Het Wolbered Boosk* (Estrik XXIII, 67), *Ien Minnelied* (Estrik XXIII, 68) en *Ien splinter Nye Zang* (Estrik XXIII, 69) en ek (of oars wol) *Jan finne Turk nomd* (Estrik XXIII, 5), *De sliepende Boere faam* (Estrik XXIII, 6-7) en *De ferlegen Vryer* (Estrik XXIII, 8-10): beide neamde kombinaesjes binne ommers útjown mei Hollânske fersen. By de lêste heart ek *De sprinkhoanne*, lykas *De faam fin twa wudden*, (Estrik XXIII, 31-34) en *Tryn mei har mem*⁹ mei *De lêste skaef* yn ien almenak útjown¹⁰. Yn wer in oare almenak hawwe it fjirde en lêste part fan *De Burkerij*,

De leste schaef en *De sliepende Boere faam* stien¹¹. Is men ienkear sa fier kommen, dan leit it jin sa by dat ek *Ien Sæemensprek* (Estrik XXIII, 35-46), it iennichste Fryske almenakwurk út de sawntiger en tachtiger jierren fan de 18de ieu dat noch net neamd is, fan deselde skriuwer is.

Op in oare wize kin der forbân lein wurde mei it *Oranje Zyllers Lied* en *Oon en For dy Boeten-Postmer*, dy't fiif dagen nei elkoar by Groenia ferskynden en beide skreaun binne troch in leafhawwer fan hurddraven en dêrom allinne foar 't neist al fan ien en deselde skriuwer wêze moatte. Dy leafde foar it hynsteriden blykt ek yn *De Burkerij*, dêr't lykas yn it *Oranje Zyllers Lied* Jan (de) Kat yn neamd wurdt. Dêrby oanslute dogge de stikken *Ien zeldzem forfal*, dêr't ien fan de hynsders lykas yn *De Burkerij* Kollim hjit, en *De sprinkhoanne*, dat û.o. giet oer de hynsders Smid en Frentjer. *Oranje Zyllers Lied* hat to krijen mei *De leste schaef* en *Jan finne Turk nomd* omt se (foar in part) skreaun binne op de wize fan de 'Vrieunschip', dêr't 'Hoe zoet is daar de vriendschap woond' mei bidoeld wurdt¹².

Gegevens dy't mei it libben fan Van der Ploeg yn forbân brocht wurde kinne, bifetsje *De Burkerij* (r. 689: 'Wy géene sneins vol léever nei de léer' moat wol skreaun wêze troch ien dy't mennist wie), *Ien Sæemensprek* (dat lykas *De Oprieugte Wierheid*, *Ney-redin* en *Tajift* kennis fan de stjerrekunde forriedt), *Jan finne Turk nomd* (dat lykas *Ney-redin* wize kin op in ûngelokkich houlik) en *Het jonge lieuws boosk* mei syn Hylpersk.

It taskriuwen fan anonym wurk op groun fan styl en stavering is nuodlik wurk. Miedema komt sa ta it bislút dat *De Burkerij* fan in oare skriuwer stamt as *Mayke Jakkelis*, *De Tankbre Boere Zoon* en *Het jonge lieuws boosk*. Fan de troch him neamde forskillen moatte de nûmers 15 (*haflhab*) en 19 (*foerjelfurje*, *furman*) forfalle omt *De Burkerij* beide hat, en ek 17 (*roem/prommen*) hwant *De Burkerij* hat ek *ferzommet*. Nr. 11 (*gréet/greut*) en nr. 18 (*goed/gûd*) telle net omt *Twa miggen* ek *goed* en *greet* jowt. *Ney-redin* en *Tajift* stiet beide *habbe* yn, dat ek nr. 14 falt ôf. Foar it auteurskip fan Eelke Meinerts, oan hwa't Brouwer tinkt, hawwe gjin krêft fan biwiis de nûmers 12, 20 en 22 hwant dy hat allinne de foarmen dy't krekt net yn *De Burkerij* foarkomme: *grutte*, *y* en *kjeæperije*. Hwat der dan noch oerbliuwt (13: *after/left*; 16: *Jôn/Gnæen*, en 21: *Kræmers/Kriemmer*) is to min om de frage fan it auteurskip mei op to lossen.

Op it gefaer ôf fan mei like ûnbrûkbere kritearia to kommen, wol ik dochs in pear karakteristike taelkundige eigenskippen jaen fan wurk dat ik Van der Ploeg taskriuw. Allinnich dêryn komt nei 1729 neffens it wurdboekapparaet fan it Frysk Ynstitút *jer* ynsté fan *har* foar. Dat *jer* wurdt brûkt yn *Twa miggen*, *Oranje Zyllers Lied*, *Oon en For dy Boeten-Postmer*, *Mayke Jakkelis*, *De kikkerts*, *De sprinkhoanne*, *Ien zeldzem forfal*, *Forreden*, *De Oprieugte Wierheid*, *De Tankbre Boere Zoon*, *De sliepende Boere faam*,

De ferlegen frijer en yn *De faam fin twa wudden*. Allinnich *har* komt foar yn *De Burkerij*, *Ney-redin*, *Tajift*, *Het Jonge lieuws boosk*, *Het Wolbered Boosk* en *Ien splinter Nye Sang*. De oare teksten hawwe *jer* noch *har*, it fers mei *Ien Sæemensprek* net meirekkene. In twadde eigenaerdichheit is de stavering fan it lûd yn de forbiningen –âld en –ân, hâld en hân bgl.). Eelke Meinerts brûkt yn al syn wurk *ao*, ek dêr hwer't er him foarnommen hat *â* to skriuwen (forl. *De Burkerij*, útj. Brouwer, s. 16-17 en *Ien wirttje oon de lezzer*, yn *Estrik III*). Yn it oan Van der Ploeg taskreaune wurk komt *ao* allinne foar yn *Oranje Zyllers Lied* en *Oon en For dy Boeten-Postmer*, al ûntbrekt *â* net. It liket my ta dat de printer Groenia hjir de hân wolris yn hawn hawwe kin. Wylst de tekst fan *Oon en For dy Boeten-Postmer* 'zantien zaanenzantig' hat, stiet yn de grif fan Groenia opstelde adfortinsje yn de Leeuwarder Courant 'zaontien zaon en zaontig'! De oare teksten jowe yn de measte gefallen *â*. Dêrneist hat *De Burkerij* de rymwurden *han* en *vorstaan*, *Mayke Jakkelis*: *haan*, *Forreden*: *han*, *De Oprieugte Wierheid*: *kaâd*, *hâd*, *âdde*; *De Tankbre Boere Zoon*: *aad*, *forstan*, *han*, *lans*; *Het jonge lieuws boosk*: *adde*, *hannen*, *zaân*, *haand*; *De faam fin twa wurden*: *forstannege*, *Aadders*, *wrad*, *adde*. Gjûn *â* hawwe *De aademan* (*aade*; oare gefallen ûntbrekke), *Ney-redin* (*laan*, *kaantin*, *aad*, *aed*, *byhaedde*, *wraed*, *laans*, *haan*, *maal*, *haadde*), *Tajift* (*Frieslaan*, *haan*, *wraad*, *laanen*, *saan*, *haade*, *aade*, *Haentiemieren*, *binnenlaansche*, *hannin*), *Ien Minnelied* (*waadje*; de iennichste –âld/–ân- forbining) en *Ien Sæemensprek* (*haedde*, *aedde*, *wraed*, *kaed*, *lan*, *san*, *hanske*, *Fryslan*, *vorstan*, *han*). Yn *De Kikkerts*, *De Vryjaasje* en *Ien splinter Nije Zang* misse wurden mei –âld of –ân, De skriuwwize tsjut op in útspraak mei in helder lûd, dêr't it Frysk nou allinne mar mear in doffer lûd kin. Neier ûndersyk is nedich om út to meitsjen hwêr't yn it lêst fan de 18e ieu dat kleare lûd noch sprutsen waard. It iennichste dat men der mei wissichheit út ôfliede kin oer it auteurskip is, dat Eelke Meinerts net yn oanmerking komt. Itselde kin sein wurde fan *jin/tjin*; Van der Ploeg brûkt allinne it lêste foarsafier't ik sjoen haw, Eelke Meinerts it earste. Ta de tael fan de teksten dy't hjir neamd binne, heart ek it ôffallen fan de *d*- yn de forbining *dj*- yn wurden as *djip* en *djûr*. Karakteristyk foar har idioom lykje my *oerschis*¹³, *guttje*, *swiete malligheit* en *de beer meitsje*, mar al to folle kin men der net op bouwe. Net folle mear as in yndruk is it, hwannear't ik siz dat syn Frysk net altyd geef en frij fan Hollannismen is¹⁴.

De literaire ienheit fan it neamde wurk is net sa great, dat dêrmei de taskriuwing oan Van der Ploeg yn alle gefallen oertsjûgje kinne soe. Opmerklik is it dat de humor en it mei de gek bislaen dy't gâns Frysk wurk sa lêsber meitsje, yn it Hollânsk ûntbrekke. Dat is meast frijhwat tradysjoneel gelegenheidswurk, mar forriedt wol in flotte technyk. Syn âldst Frysk wurk, *De Burkerij*, slút dêr wol aerdich by oan. In forheven toan sil men omdôch

sykje, ek yn it Hollânsktalige wurk, al is dat net folksaerdich lykas it Fryske. Hwat literair dogge in pear - fragminten fan - lietsjes oan, lykas *Ien Minnelied*, mar dat is fêst in oersetting¹⁵. It soe bêst wêze kinne dat dêrûnder mear biwurkingen nei Hollânske lieteboekjes sitte. Oarsom leit it my sa by dat Van der Ploeg ek wolris Hollânsktalige almenaklietsjes meitsje kind hawwe soe. Der soe ris bisjoen wurde moatte oft der ek oanwizings binne foar syn auteurskip fan de Hollânske ferskes dy't mei *De Vryjaasje* etc. en mei *Jan finne Turk nomd* etc. yn ien bondeltsje steane¹⁶. Ek dy yn Het Friesche Goud-Vinkje, opnommen yn Dockumer Almanach, '.../1785, troch J.J. Bandsma, Mathematicus, útjown by Van der Sluis to Frjentsjer, soene fan him wêze kinne, hwant dat bistiet út minnelietsjes en patriottyske ferskes, lykas *Een Nieuw Lied Ter eere van de Manhaftige Burgeren van 't Vrij-Corps* en *Een fraai Lied ter Eere van de Americanen en 't Vuurwerk*¹⁷. Ek De Friesche Nagtegaal, allyksa by Van der Sluis útjown, moat yn dit forbân neamd wurde, lykas Het nieuwe Vriesche Visserspinkje voorzien met verscheide nieuwe liederen op aangename wijzen yn Tophuizens Nieuw Bolswarder Almanach /.../ 1782¹⁸. Ek bûten de eroatyske ferskes binne der nochal hwat sjongteksten. Karakteristyk is ek it greate tal toanielteksten. Der is mear as ien oanwizing dat se bidoeld wiene om spile to wurden. Fan *De Tankbre Boere Zoon* wurdt sein dat it op in selskip fortoand wurde kin, yn *Het jonge lieuws boosk* komme scènes mei dékorwiksel en sûnder tekst foar. Der is net folle bikend oer it kulturele libben op it plattelân foar it midden fan de foarige ieu, mar dat it der west hat, kin net misse. Neiier omtinken foar de lytste oanwizings fan datoangeande is winsklik. Sa is it wol wis dat der to Boazum om 1800 hinne troch eigen folk foardroegen waard. Yn dit forbân komt jin ek de boer yn *Ien Sæemensprek* yn it sin, dy't seit dat er in leafhawwer fan sjongen en spyljen is. Wol men it Fryske wurk dat hjirfoar oan Van der Ploeg taskreaun is, yn ien wurd karakterisearje, dan twingt it wurd "populair" him op. Populair wie it ek yn de oare bitsjutting, fuort al by 't forskinen fan *Mayke Jakkelis* binammen, en ek letter noch lang yn de 19de ieu, to oardieljen nei alle werprintingen, foaral yn almanakken. Yn mear as ien opsicht is Van der Ploeg in foarrinder fan de Halbertsma's, mar hwat sy yn kleare frijheit kieze koene, wie foar him needsaek mei: hy moast jild fortsjinje - hwant dat sil er grif foarhawn hawwe mei syn almenakwurk¹⁹.

Almenakskriuwer, sa is hy as Frysk auteur it bêst to typearjen. Hwa wit komt der by gelegenheit noch ris in almenak foar 't ljocht mei oar ûnbikend wurk fan him. Der moatte gâns mear west hawwe as biwarre bleaun binne. Wol oerlevere, ek yn almenakfoarm, binne noch trije gearspraken, dy't ik noch net neamd haw omt se oars as *Ien Sæemensprek* net of net mei wissichheit yn de sawntiger en tachtiger jierren datearre wurde kinne en net to forbinen binne mei earder neamd wurk troch oerienkomst fan printer

of kombinaesje yn ien almenak. It giet om *Kluchtige Samenspraek tusschen een Schipper en Boer Die by malkander op de weg kwamen /.../* (Estrik XLV, 128-135) fan 1760, om *Vermakelijke Zamen-Spraak, Tusschen een Steedsche Jonker en een Friessche Boerin*. Berymme trog ien ruegt Friesk Man (Estrik XXIII, 157-162); en om *Samenspraak, tusken en Schipper dy Boer west is en en Bakker dy Boer wudde wol oer de Boerkery* (Estrik XLV, 226-233). De beide earsten binne heal yn it Hollânsk, en it Frysk. Autobiografyske forbiningen mei Van der Ploeg binne tige swak. De earste is printe to Warkum, doe't syn mem en styfheit to Gaest wennen, de lêste komt in *b a k k e r* yn foar lykas syn pake en in omke, beide oan memme kant, dat ek wiene. *Jer* ynsté fan *har* ûntbrekt yn alle trije; allinne de earste hat gjin *ao* foar *-âld/-ân-*, de twadde ek net, mar dêr stiet *oaders* yn, al bifetsje se fierders allegearre staveringen dy't op in helder lûd wize; de twadde hat *djoerder*, de tredde *joer*. Neffens de trant is der wol forbân to lizzen mei it earder neamde wurk, mar mei elkoar is der sûnder yngeande stylforliking dochs to min dat twingt ta taskriuwen oan Van der Ploeg, al jowt it publisearjen yn almenakken to tinken. De ferlieding is oars great, hwant op inkelde koarte stikjes nei is der bûten it neamde neat mear oerlevere oant nou ta dêr't de skriuwer ûnbikend fan is. Dochts moat men jin dêr tsjin forsette, hwant as de skriuwer fan *Het Vrolyk Geselschap Van Friesche Boeren en Boerinnen, Wegens het voltrokken Huwlyk van zyn Hoogheid /.../* (Estrik XXII, 57-64) syn namme der net ûnder set hie, soe men dêr Van der Ploeg syn hân ek wol yn riede kinne. Ek hjir jildt: der binne mear hountsjes dy't Blom hjitte.

Lykas sein hat nou sa goed as alle Frysk fan tusken 1750 en 1790 dêr't de skriuwer net fan bekend is, oan de oarder west, Omtinken freget lykwols noch in kompleks fan teksten yn De Friessche Patriot (1785-1787) (forl. Estrik XXIII, 56, 72-73, 75-76, 87-88). In 'Bijzitter G. Waarburg', dy't himsels in lompe boer neamt, hat dêr in Hollânsktalich gedichtsje *Aan den Vorst van Nassauw...* fan F.W. van der Ploeg. Leeraar der Doopsgezinden te Dokkum' yn stean, dat er forsjoen hat fan in Hollânske ynlieding dêr't Frysk yn bimongen is en dat er bislút mei in Hollânsk fers. Al hat it op it earste gesicht net folle eigenskip dat Van der Ploeg yn in patriottysk blêd in fers oan Oranje set, dat ûndertekenet mei twa foarletters - dat de twadde forkeard is kin in printflater wêze - en in útsûndering meitsje soe op 'e regel om gjin stik mei in autentike auteursnamme ôfprintsje to litten, der moat dochs rekken hâlden wurde mei de mûglikheit fan in mystifikaesje fan syn kant. Hy soe boppedat ta oar ynsjoch kommen wêze kinne, dêr't dan it folgjende fers bliken fan jowt, en him yn it iepenbier rehabilitearje wollen hawwe. It is dêrom nedich om De Friessche Patriot neijer to bisjen. Fjouwer ôfleverlngen earder hat in ûntfanger J. Doekles van Waarburg ta ynlieding fan in stik oer forliezen oan de Ingelsken yn 1780 in koarte Fryske tekst, dy't er bislút

mei in loffers oan de redakteur fan DFP en in dream. Trije ôfleveringen nei de earstneamde ynstjûring is der fan M. Albertina, geboren Waarburg in fers op C.L. van Beyma en de kears dêrnei hat Waarburg sels wer in koart rymke op Tulling mei in ynliding. Noch yn de earste jiergong folget dan in fers op 'e wapenkorpsen, yn de twadde docht er yn twa ôfleveringen wurdlik forslach fan in preek fan in menniste dûmny, dy't er doe't er sels ris net hoegde to preekjen - hy is nou dûmny! - heard hat en jowt er in fers oer de Grinslanner Rynold de Stoute (ien fan de fjouwer Heemskinderen) en syn frou Styntje Bevreeds. Fierders falt jin op dat der navenant gâns nijs út Dokkum yn DFP stiet en ek dat der ûnder wikseljende skûlnammen in oantal stedfryske en biltse teksten yn foarkomme, ien ûndertekene mei M.J. van Aldeleije, dat Mayke Jakkelis wêze koe.

Ien mei oar is der dus nochal hwat dat yn de rjochting fan Van der Ploeg wize kin. Om dizze tizeboel út elkoar to heljen is it de baes om de tried op to krijen by it fers fan Waarburg dat folget op Van der Ploeg sines. Dat is sa:

Tandem fit surculus arbor.

Hæc libertatis ergo.

Grootmoedig Schrijver van den Friesschen Patriot!.....

Beslepen Denker! ... Hoe gelukkig is het Lot,

Dat Gij getrokken hebt? ... voor Frieslands Volk te Schrijven,

Elks oog ziet thans een Maan. Gij zult bij Friesland blijven.

Want hier valt veel te doen: Men heeft het oog in 't zeil.

Nooit hang men Burg'rengoed, voor al de Waereld feil....

Dus roept hier groot en klein: Ik zal geen' naamen noemen.

De Patriot bekreunt zich niet met Hofsteê's bloemen.

Doch vlamt men op den Vorst op Vierden. Willems Zoon,

't Is meer gevaarlijk één dan honderd Aardsche Goên.

'k Ben gist'ren wel getroost van 't Vorstelijk Loo getrokken

En onder het gebrom van meer dan zeven klokken.

'k Heb zevenmaal den rol, van ons Krispijn gespeeld

En meer dan eens, den Prijs aan Schrijvers uitgedeeld.

'k Heb moog'lijk negenmaal aan Neerlands Volk geschreeven

En zeldzaam kreeg ik 't loon, hoewel voor mij gegeven.

'k Neem de Eer den Patriot, bij de aanvang van dit Jaar,

Te wenschen!... Smaak de Gunst van 's Volks Alzegenaar,

Uw Weekblad moet gewis der Friezen aandacht trekken,

Misschien het sluimrend Volk, uit diepen doodslaap wekken.

'k Zie reeds een duizendtal van braaven aan Uw deur,

Schrijf dan wat waarheid is! stel niemand ooi te leur!

Bedenk dat een en twee en vijf en zes niet geeven,

Van drie en vier moet hier, de Vorst en Staatsman leeven.

Veel geluk Nogmaals

Uedvd. Waarburg.

Per order mijn tedergeliefde Bedgenoote,

Geboren van Weldenken.

Den 16 Jan.

1786.

In Europa.

Yn in noat by rigel 10 wurdt nochris fordúdlike hoe nuodlik oft in ienhadich biwâld is, dat Waarburg moat neat hawwe fan Van der Ploeg syn *Aan den Vorst van Nassauw*. Soe it lykwols noch mûglik wêze oan in bikearing fan Van der Ploeg to tinken, de folgjende rigels slute út dat Waarburg en hy ien persoan binne. Der is mar ien dy't dy skreaun hawwe kin. Dat is de man fan hwa't *Krispyn filosoof* is, in toanielstik dêr't er sels de titelrol fan spile en dy't jierren presidint west hat fan in genoatskip dat priisforhanlingen útjoech, dat is de Harnzer dokter en mennist Simon Stijl (1731-1804)²⁰. Fan him as frijfeint kin men bigripe dat er der niget oan hat him to forskûljen efter syn 'tedere bedgenoote' - soks soe Van der Ploeg ek al min dien hawwe kinne, dy't amper in jier letter by syn frou weirint - en by him passe ek al dy latynske spreuken en ûnderskriften, dy't by Van der Ploeg nea foarkomme²¹.

Oft Stijl ek de auteur is fan de oare fryskeftige teksten, dy't tinkt my yndield wurde moatte by de rommere kategory fan brieven fan sabeare ienfâldige lju, is de fraech. Dat type brieven kaem ek al foar yn *De Post van den Neder-Rhijn*. Dêroan wurken û.o. mei de Friezen Semper idem en Goosen Eenvoudig, dy't neffens DFP ien persoan binne²². "Van 't geslacht van Goosen Eenvoudig" binne ek de beide bruorren Pieter Regtuit en Jaepik Rechtuit, dy't mei de ûntskuldiging dat se mar ienfâldige boeren binne, Frysk kleurd Hollânsk skriuwe²³. Oepke Douwes, Sytse Japiks en Eybert Sjoukes sille ek wol "famylje" fan him wêze²⁴. Har saneamde brieven binne oars net as de journalistike oanklaeiing fan ûnderwerpen dy't lêsbere makke wurde moasten. Brief en kommintaer hearre by elkoar; se binne fan deselde skreaun.

Grif hat it de learde skriuwer syn doel west om mei it brûken fan folkstael fan DFP in folksblêd to meitsjen. It humoristyske dat der yn liket to skûljen, is amper of gjin opset. DFP woe jaen hwat de Leeuwarder Courant de lju ûnthâldde²⁵. Der hat yn de patriottebiweging hjir in Frysk-nasjonael elemint stutsen. Hyltiten wer falt it jin op hoe faek dat der op 'e âlde frijheden en rjochten wiisd wurdt. Yn De Post giet in Frjentsjerter sels werom oant yn de Midsieuwen mei har skelta en asega²⁶! It symbolum fan C.L. van Beyma, Het is mej Ziszen nêst to dwaën, en binammen syn kommintaer derop, dêr't er de sechstjinde-ieuske Ljouwerter boargemaster Adius ta'n foarbyld yn nimt, wize op syn forbounens mei de Fryske skiednis²⁷. Leaver as Stijl hâld ik him foar de skriuwer fan de bidoelde stikken. It omtinken foar Dokkum soe by syn (mei)redakteurskip fan DFP ek forklearre wêze kinne, hwant hy hie dêr gâns oanhing en wie sûnt 1780 sekretaris fan West-Dongeradiel²⁸. De skriuwer fan de brief fan M.J. bgl. moat yn syn rounte socht wurde, omt dy in kopy fan in oerienkomst oer de keap fan it grytmansamt fan Baerderadiel opstjûrt, en - nòch in foarbyld - Pieter Passer mei syn "Bokwerter" brief heart thús yn it Frjentsjerter kontra-regear. Van der Ploeg hat part noch diel hawn oan DFP.

Neiskrift.- It boppesteande is in part fan in stúdzje oer Feike van der Ploeg, skreaun yn it begjin fan 1975. Ien ding wol ik der noch graech oan taheakje. De namme Mayke Jakkelis is grif in omsetting fan dy fan de haedfiguer út *De Tankbre Boere Zoon*, Jacobus Maaijveldius, of oarsom.

It oare, dat bistiet út in libbensbiskriuwing en in kronologyske bibliografy fan syn Hollânsk en it oan him taskreaune Fryske wurk, sil nei't ik hoopje in plak fine yn in oan Van der Ploeg wijd diel fan de Magnus-rige. Wylst ik dwaende wie mei it ûndersyk nei syn libben as oanfolling op hwat oan him taskreaun wurde kin, hearde ik tafallich dat fan Dr. K. Dijkstra in artikel oer dat lêste faset nei de printer wie. Unôfhinklik fan syn stúdzje dy't ûnderwilens printe is yn *Us Wurk* 24, 88-96, haw ik mines skreaun. It docht bliken dat ús útkomsten fierhinne mei elkoar strike.

Boazum

Ph. H. Breuker

NOATEN:

1. J.H. Halbertsma, *Letterkundige Naoogst* (Deventer 1840), 265.
2. Neffens in oantekening fan G. Colmjon út 1857. Sjoch: G.A. Wumkes, *Frasiaca III*, yn: *Yn ús eigen tael IX*, (Ljouwert 1917) 47. Ek yn *Catalogus der belangrijke bibliotheek nagelaten door W. Eekhoff /.../* (Leeuwarden [1880]) stiet Van der Ploeg opjown as auteur fan *De Burkerij* (nr. 526).
3. G.A. Wumkes, *Bodders yn de Fryske striid* (Boalsert 1926), 351.
4. Jo Smit, *Dit is ien seldzem almenak* (Ljouwert 1973) (= *Magnusrige* 11), 18-20, 21-23, 24, 26, 28-38, 39-47.
5. H.T.J. Miedema, *Achttiende-eeuws Fries*; yn: *Leuvense Bijdragen XLIX* (1960), 109.
6. *De Burkerij*, útj. J.H. Brouwer (Boalsert 1963, = *Magnus-rige* 10).
7. Forlykje bgl. V C G 55, G.A. Dokkum.
8. J.J. Loopstra, *Fen in âld Almenak*, yn: *It Beaken II* (1940), 187.
9. *Yn: Estrik XXIII*, 192-193. Opmerklik is it dat de *Catalogus der Friesche taal- en letterkunde /.../* (Leeuwarden 1941) op side 703 as auteur fan *Tryn mei har mem* Zymen Gellerts neamt. Dy meidieling, dêr't ik lykwols gjin boarne fan foun haw, brocht my op it spoar fan Van der Ploeg, doe't ik fan 't winter socht nei de auteur fan it ferske út de *Friesche Almanak /.../ 1833* (G.T.N. Suringar, Leeuwarden), dy 't ik forline jier fan in goefreon krigen hie. In oare oanwizing foar Van der Ploeg syn auteurskip is it forfryskjen fan de sjongwize, dy't neffens it neamde almenak 'Der fôn ik heimelyk' is. Dat is deselde as fan Gysbert Japiks syn *Wobbelke*, dêr't it nammers ek in parody op is. Forl. foar it forfryskjen: S.J. van der Molen, *Fryske wurden op Hollânske wizen*, yn de *Leeuwarder Courant* fan 10 maart 1973.
10. *Estrikken XXIII* (Grins 1962), 5 resp. 63.
11. G.L.Meinsma, *Fryske almenakstikjes*; yn: *Us Wurk* 17 (Grins 1968), 4.
12. S.J. van der Molen, *De Friese tjalk* (Den Haag 1970), 110 en binammen syn *Fryske wurden op Hollânske wizen* (sjoch noat 9).

13. Forlykje W.J. Buma, Wurdsneuperijen, yn: Us Wurk 23 (1974), 85. Foar 1800 komt it wurd allinne foar yn *Het jonge lieuws boosk, De Vryjaasje en Ien splinter Nije Zang* (!).
14. Forlykje J.H. Brouwer, De Burkerij (Boalsert 1963), 20.
15. De arkadyske toan à la Poot falt jin hjir en dêr op.
16. Sjoch Estrikken XXIII (Grins 1962), 63.
17. J.J. Bandsma forsoarge (as "mathematicus") foar Van der Sluis ek it Billandsch Almanach 1785 en it Bolswarder Almanach /.../ 1786. Sj. Gids voor de bezoekers der Historische Tentoonstelling van Friesland /.../ (Leeuwarden 1877). It hat der wol hwat fan dat Van der Sluis Seydel bikonkurrearre, hwant foar 1779 joech hy ek in Nieuw Leeuwarder Almanach út (sjoch de neamde Gids op s. 289). Mûlk slacht Seydels meidieling 'Het oore gedrukte is allegjerre neymakke, en de Boekkedrukker /.../ ontnomd' (û.o.?) wol op him.
18. Foar oriëntaesje yn de tizeboel fan almenakken is gaedlik J.J. Kalma syn oersjoch Hs. 1729 op 'e P.B. to Ljouwert.
19. De bisibbens fan Van der Ploeg syn wurk mei dat fan de Halbertsma's wurdt ek op wiisd yn Meidielingen I, 197, fan Stúdzjerjochting Frysk oan de Frije Universiteit yn Amsterdam (Amsterdam 1972). In nijsgjirrige oerienkomst soe ek wolris wêze kinne dat ek sy, binammen Tsjalling Halbertsma, oan almenakken meiwurken. Neffens Cat. der Fr. taal- en letterkunde komt fan 1829 oant 1834 wurk fan him foar yn it Friesche Almanak fan Suringar. Yn dy foar 1833 stiet *Tryn mey har mem* tusken wurk fan Tsjalling en Eeltsje yn, dat dêr foar it earst publisearre is foarsafiert ik neigien haw. Wer komt jin yn 't sin dat Van der Ploeg syn soan Johannes har dûmny wie.
20. Forlykje foar biografyske gegevens J.J. Kalma, Dit wienen ek Friezen II (Ljouwert 1964), 69.
21. Noch inkelde oantekeningen by it oanhelle fers:
Maan (r. 4). Soe hjir net doeld wurde op de (haed)auteur fan DFP? Mei Hofsteês bloemen (r. 8) is bidoeld P. Hofstede, Bloemen – gestrooid op het graf van Willem Carel Hendrik Friso /.. ./ (Rotterdam 1752). Yn syn eardere dream hie Waarburg it ek oer dizze Hofstede.
't Vorstelyk Loo (r. 11). Stijl hat sa't liket 15 jann. by Willem V op bisite west. Mûlk is dat noch wol nei to gean yn it Steedhâlderlik archyf.
De rigels 23 en 24 slaen op 'e bikende oantekening dêr't de Deux Aes Bibel syn namme oan tanket.
22. De Friessche Patriot I, (Leeuwarden 1786), 75.
23. De Post van den Neder-Rhijn I (Utrecht 1782), 847.
24. De Post VIII, 840, (brief fan jann. 1786) en id X, 321 e.f. (brieven fan sept. en okt. 1786).
25. Forlykje foar it patriottyske oardiel oer de Leeuwarder Courant ek De Post VII, 11 (brief fan febr. 1785) en DFP II, 104 (brief fan 1786).
26. Sjoch ek de brief fan Sikke Sjaarda út 1239 yn De Post II, 890, oernommen út Het Groot Placcaat en Charterboek /.../ (Leeuwarden 1768).
27. Estrik XXIII, 90.
28. W.W. van der Meulen, Coert Lambertus van Beyma (Leeuwarden 1894).